

N gegn Bretlandi

Dómur frá 27. maí 2008 - Yfirdeild

Mál nr. 26565/05

3. gr. Bann við pyndingum

Útlendingar. Hælisúmsókn. Brottvísun.

1. Málsatvik

Kærandi, N, er ríkisborgari Úganda, fædd árið 1974 og búsett í London. Hún er með alnæmi. Þann 28. mars árið 1998 kom kærandi til Bretlands undir fölsku nafni. Hún var alvarlega veik og lögð á sjúkrahús. Þann 31. mars sama ár sótti kærandi um hæli í Bretlandi með vísan til þess að hún hefði þolað illa meðferð í Úganda og verið nauðgað af andspyrnuhreyfingunni þar í landi. Af þeim sökum óttaðist kærandi um líf sitt og öryggi yrdi hún endursend þangað.

Í nóvember sama ár hafði heilsu kæranda hrakað og ennfremur var hún greind með alnæmi á alvarlegu stigi. Læknar töldu að án meðferðar væru batahorfur kæranda litlar. Vísuðu þeir til þess að yrdi henni gert að snúa aftur til Úganda væri ólíklegt að hún lifði lengur en tólf mánuði í ljósi takmarkaðra möguleika hennar á rétttri lækni meðferð. Þann 28. mars 2001 var umsókn kæranda um hæli hafnað. Vísað var til þess að röksemdir hennar væru ekki trúverðugar, ekki hefðu nægar sannanir verið færðar fyrir því að stjórnvöld í Úganda hefðu afskipti af henni, meðferðarúrræði vegna alnæmis í Úganda væru sambærileg því sem tíðkaðist í öðrum Afríkuríkjum auk þess sem nauðsynleg lyf væru til í Úganda og fengjust m.a. á niðurgreiddu verði. Kærandi kærði þessa niðurstöðu en þann 10. júlí 2002 var kæru hennar varðandi synjun á hæli hafnað. Dómstóll taldi hins vegar rétt að taka til skoðunar röksemdir kæranda fyrir því að brotið yrdi gegn 3. gr. sáttmálans yrdi henni vísað úr landi. Ráðherra innflytjendamála taldi að hafna ætti kröfum kæranda og vísaði til þess að öll alnæmislyf sem fáanleg væru í gegnum breska heilbrigðiskerfið væru einnig fáanleg í Úganda. Að auki væru lyfin niðurgreidd, m.a. af stofnunun Sameinuðu þjóðanna. Myndi brottvísun kæranda því ekki koma henni í þá aðstöðu að engin meðferðarúrræði stæðu til boða í heimalandinu. Því myndi brottvísun ekki leiða til bráðra líkamlegra og andlegra þjáninga hjá kæranda.

Áfrýjunardómstóll innflytjendamála komst að þeirri niðurstöðu 29. nóvember 2002 að meðferðarúrræði sem hentuðu kæranda væri að finna í Úganda þrátt fyrir að aðgangur að þeim og gæði þeirra væru minni en það sem tíðkaðist í Bretlandi. Kærandi reyndi að fá ákvörðun um brottvísun endurskoðaða en án árangurs.

2. Meðferð málsins hjá Mannréttindadómstólnum

Kæran

Kærandi hélt því fram að brottvísun hennar til Úganda myndi leiða til þjáninga og ótímabærs dauða. Það jafnaðist á við ómannúðlega og vanvirðandi meðferð sem bryti í bága við 3. gr. sáttmálans. Að auki taldi kærandi að brotið væri í bága við rétt hennar samkvæmt 8. gr. sáttmálans til friðhelgi einkalífs og fjölskyldu.

Niðurstaða

Deild dómstólsins ákvað þann 22. maí 2007 að eftirláta yfirdeildinni lögsögu í málinu með vísan til 30. gr. sáttmálans.

Um 3. gr.: Dómstóllinn vísaði til fyrri fordæma sinna varðandi brottvísun einstaklinga sem héldu því fram að heilsufar þeirra væri það slæmt að brottvísun myndi leiða til þess að brotið væri gegn rétti þeirra samkvæmt 3. gr. sáttmálans. Benti dómstóllinn á að frá því að dómur hans gekk í máli nr. 30240/96, D gegn Bretlandi, þann 1. apríl 1997 hefði hann aldrei komist að þeirri niðurstöðu að brotið væri í bága við 3. gr. Í því máli hefðu atvik máls verið afar sérstök auk þess sem taka hefði þurft sérstakt tillit til knýjandi mannúðlegra sjónarmiða. Ástand D á þeim tíma sem brottvísun var yfirvofandi var talið sérstaklega slæmt og stóð hann frammi fyrir dauðanum. Þá var sýnt fram á að meðferðarúrræði í heimaríki hans voru af skornum skammti auk þess sem hann átti ekki neina

ættingja eða vini þar sem reiðubúnir voru að annast hann eða sjá honum fyrir mat, húsnaði eða annarri aðstoð.

Dómstóllinn benti á að innflytjendur sem stæðu frammi fyrir brottvísun ættu að meginstefnu ekki neinn rétt á dvöl í aðildarríki sáttmálans, til þess eins að geta áfram átt greiðan aðgang að aðstoð sem veitt væri af heilbrigðis- og félagskerfi þess ríkis sem hygðist vísa viðkomandi á brott né annars konar þjónustu og aðstoð sem þar væri í boði. Þótt aðstæður kæranda yrðu langtum verri og lífslíkur ekki miklar yrði henni vísað á brott þá leiddi það ekki til þess að brotið væri í bága við 3. gr. sáttmálans. Brottvísun einstaklings sem þjáðist af alvarlegum andlegum eða líkamlegum veikindum til ríkis þar sem meðferðarúrræði væru lakari gæti vakið upp ýmis álítaefni samkvæmt 3. gr. Þess háttar álítaefni gætu hins vegar aðeins orðið til þegar atvik máls væru sérstök og talið yrði að taka þyrfti sérstakt tillit til knýjandi mannúðlegra sjónarmiða eins og gert hefði verið í máli D gegn Bretlandi.

Þrátt fyrir að mörg réttindi sem sáttmállinn tryggði væru félagslegs eða efnahagslegs eðlis, vísaði dómstóllinn til þess að sáttmálanum væri einkum ætlað að tryggja borgaraleg og stjórnmálaleg réttindi. Með honum væri auk þess leitast við að tryggja jafnvægi milli almannahagsmuna og hagsmuna einstaklinga af því að tryggð yrðu grundvallarréttindi þeirra. Þróun á sviði læknavísinda og félagslegur og efnahagslegur mismunur milli ríkja leiddi til þess að verulegur munur gæti verið á meðferðarúrræðum sem stæðu til boða í aðildarríkjum sáttmálans annars vegar og upprunaríkjum einstaklinga hins vegar. Dómstóllinn benti á að 3. gr. sáttmálans legði ekki þá skyldu á aðildarríki hans að draga úr þeim mun með því að bjóða öllum innflytjendum upp á ókeypis meðferðarúrræði án nokkurra takmarkana þegar viðkomandi einstaklingur ætti í raun ekki rétt á dvöl innan ríkisins. Ellegar yrði hætt við að veruleg byrði væri lögð á aðildarríki sáttmálans.

Dómstóllinn benti að lokum á að þrátt fyrir að mál kæranda varðaði brottvísun einstaklings með alnæmi þá ættu sömu meginreglur við þegar um væri að ræða brottvísun þeirra sem þjáðust af alvarlegum andlegum eða líkamlegum sjúkdómum. Í þeim tilvikum gæti brottvísun að sama skapi leitt til þjáninga, sársauka og minni lífslíka þar sem viðkomandi gætu þurft á læknaaðstoð að halda sem annaðhvort væri mun dýrari eða óaðgengilegri í upprunaríki þeirra.

Þrátt fyrir að kærandi hefði sótt um hæli í Bretlandi, hefði hún ekki krafist þess að fallið yrði frá brottvísun vegna hættu á að hún hlyti slæma meðferð vegna pólitískra ofsókna. Hún hafði aðeins haldið því fram að brotið væri í bága við 3. gr. vegna alvarlegra veikinda sinna og skorts á meðferðarúrræðum í Úganda. Vísað var til þess að árið 1998 hefði hún verið greind með alnæmi. Ástand hennar væri nú stöðugt og rekja mætti það til þeirrar meðferðar sem hún hafði fengið í Bretlandi. Nú væri ástand hennar þannig að hún væri vel á sig komin og gæti þolað ferðalög. Talið var að þetta ástand hennar gæti haldist svo lengi sem hún hefði aðgang að sambærilegri meðferð og hún hefði notið fram til þessa.

Kærandi hafði lagt fram gögn til að sýna fram á að brottvísun myndi leiða til þess að heilsu hennar myndi hraka enda fengi hún ekki þá meðferð sem henni stæði nú til boða. Af gögnum málsins mátti einnig ráða að heilsa hennar yrði slæm, hún þyrfti að þola óþægindi, sársauka og myndi eflaust deyja innan fárra ára. Fyrir dómstólinn voru einnig lagðar skýrslur Alþjóðaheilbrigðismálastofnunarinnar (*WHO*) þar sem greint var frá því að nauðsynleg lyf væru fáanleg í Úganda þrátt fyrir að einungis helmingur þeirra sem á þeim þyrfti að halda, fengju þau í raun og veru. Kærandi hélt því fram að hún hefði ekki efni á að greiða fyrir meðferð í Úganda og meðferðarúrræði væru ekki í boði þaðan sem hún kæmi. Þrátt fyrir að kærandi ætti þar ættingja þá hélt hún því fram að þeir hvorki vildu né gætu annast hana á sjúkrabeði.

Vísað var til þess að á því níu ára tímabili sem hælisumsókn hefði verið til meðferðar hjá stjórnvöldum, dómstólum og Mannréttindadómstólnum hefði breska ríkið greitt fyrir læknaaðstoð og aðra félagslega aðstoð við kæranda. Dómstóllinn benti á að það legði hins vegar enga skyldu á Bretland til að halda áfram slíkum stuðningi. Dómstóllinn féllst á að lífsgæði kæranda og lífslíkur yrði minni yrði henni vísað til Úganda. Til þess væri þó að líta að hún væri ekki alvarlega veik á þeim tímapunkti sem brottvísun ætti sér stað, en fordæmi dómstólsins vísuðu ítrekað til þess að það væri þáttur sem skipti verulegu máli við mat á því hvort brotið væri í bága við 3. gr. sáttmálans. Dómstóllinn benti jafnframt á að hrakandi heilsufar kæranda eftir brottvísun, aðgengi að meðferðarúrræðum, stuðningi og umönnun, þar á meðal frá ættingjum væru þættir sem ekki hefðu veruleg áhrif enda þættir sem háðir væru getgátum og verulegri óvissu, sér í lagi ef litið væri til örrar þróunar meðferðarúrræða vegna alnæmis um heim allan. Í samræmi við dómafordæmi dómstólsins þyrfti fullvissa að vera til staðar svo framangreindir þættir gætu stutt málstað kæranda á borð við þá sem

voru uppi í máli D gegn Bretlandi. Í því máli stóðu nauðsynleg meðferðarúrræði kæranda ekki til boða í upprunaríki hans auk þess sem hann átti þar enga ættingja sem hugsanlega gætu annast hann og veitt honum stuðning í baráttu hans við sjúkdóm sinn.

Með vísan til framangreinds komst dómstóllinn að þeirri niðurstöðu að atvik í máli kæranda væru ekki verulega sérstök og af þeim sökum kæmi brottvísun ekki til með að brjóta í bága við réttindi hennar samkvæmt 3. gr. sáttmálans.

Þrír dómarar skiluðu séráliti.

Um 8. gr.: Dómstóllinn komst að þeirri niðurstöðu að ekki væri þörf á að taka sérstaklega til skoðunar hvort brotið væri í bága við réttindi kæranda samkvæmt 8. gr. sáttmálans.

Þrír dómarar skiluðu séráliti.